

Valsts izglītības satura centrs

Valņu iela 2, Rīga, LV - 1050, tālr. 67216500, fakss 67223801, e-pasts visc@visc.gov.lv, www.visc.gov.lv

2. daļa

Kods: _____

1. Izlasi aprakstu par mūsdienu Saeimas vēlēšanām! Salīdzini mūsdienu Saeimas vēlēšanas ar Satversmes sapulces vēlēšanām un izraksti tos faktus, kas atbilda arī Satversmes sapulces vēlēšanām! (6 punkti)

Latvijā Saeimas vēlēšanas ir svarīgs notikums, kas notiek katrus četrus gadu, lai ievēlētu 100 deputātus, kas pārstāvēs Latvijas iedzīvotājus Saeimā. Saeimas vēlēšanu mērķis ir nodrošināt demokrātisku valsts pārvaldi, kur likumdevēja vara tiek iecelta ar tautas balsojumu.

Vēlēšanas ir brīvas, godīgas un notiek pēc proporcionālās vēlēšanu sistēmas, kas nozīmē, ka deputātu skaits no katras partijas vai alianses tiek noteikts atbilstoši iegūto balsu skaitam. Vēlēšanās drīkst piedalīties visi Latvijas pilsoņi, kas sasnieguši 18 gadu vecumu vēlēšanu dienā. Tādējādi vēlēšanas ir vispārējas, jo piedalīties var ikviens pilsonis, kurš atbilst minētajam vecuma kritērijam. Tas atspoguļo demokrātisku principu, ka katram pilsonim ir tiesības līdzdarboties valsts pārvaldē, izvēloties savus pārstāvjus.

Lai kandidētu Saeimas vēlēšanās, kandidātam jābūt Latvijas pilsonim, kurš nav jaunāks par 21 gadu vēlēšanu dienā. Turklāt kandidāti nedrīkst būt sodīti par noziedzīgiem nodarījumiem, kas neļauj viņiem ieņemt šādu amatu, un viņiem jābūt ar nevainojamu reputāciju. Šie kritēriji nodrošina, ka Saeimas deputāti atbilst augstiem morāliem un juridiskiem standartiem.

Saeimas vēlēšanās tiek piemērots vēlēšanu cenzs jeb sliexsnis, kas partijām vai aliansēm jāpārvar, lai iegūtu vietu Saeimā. Pašreizējais cenzs ir 5% no kopējā balsu skaita, kas palīdz izvairīties no pārāk fragmentēta parlamenta un veicina stabila valdības veidošanu.

Vēlēšanu procedūra ir rūpīgi reglamentēta, nodrošinot, ka process ir pārredzams un taisnīgs. Vēlēšanu iecirkņi tiek izveidoti visā valstī, un tie ir pieejami arī ārvalstīs, lai ļautu pilsoņiem piedalīties balsošanā, neatkarīgi no to atrašanās vietas. Balsis tiek skaitītas manuāli un elektroniski, lai nodrošinātu rezultātu precizitāti un uzticamību.

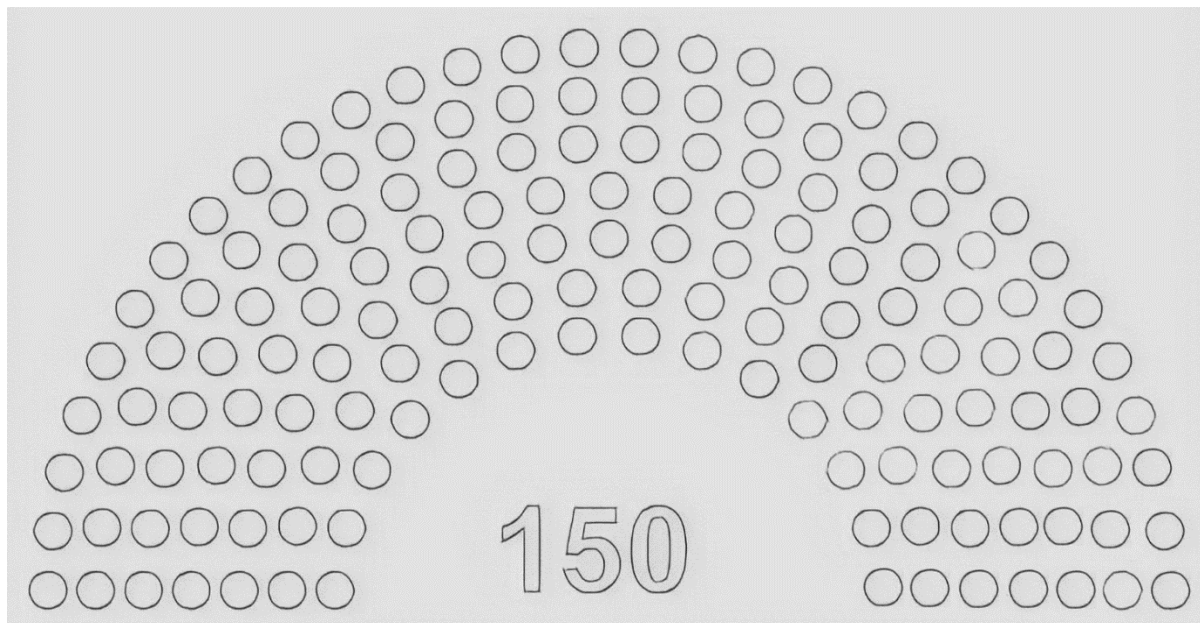
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

2. Izpēti statistiku par Satversmes sapulces vēlēšanu rezultātiem! Ievelkot X, norādi, kuri apgalvojumi ir patiesi, kuri - nepatiesi! (8 punkti)

Partiju nosaukumi	Rīgas apgabals		Sēmgales apgabals		Kurzemes apgabals		Vidzemes apgabals		Latgales apgabals		K o p ā	
	Nodots balsis	Ievēlēti deputāti	Nodots balsis	Ievēlēti deputāti	Nodots balsis	Ievēlēti deputāti	Nodots balsis	Ievēlēti deputāti	Nodots balsis	Ievēlēti deputāti	Nodots balsis	Ievēlēti deputāti
L. s. d. strahdn. partija	32,740	3	37,340	10	77,572	15	104,575	19	22,650	5	274,877	57
Semneeku saweeniba .	—	—	32,513	9	26,949	5	66,972	12	—	—	120,434	26
Latgales semn. partija .	—	—	—	—	—	—	—	—	72,961	17	72,961	17
Wahzu partijas	18,025	4	4,266	1	6,434	1	3,531	—	—	—	32,256	6
Demokratu saweeniba .	4,387	1	4,754	1	5,123	1	10,576	2	4,822	1	29,662	6
Darba partija	1,225	—	1,839	1	6,383	1	6,951	1	11,719	3	28,117	6
Latgales krist. semn. saw.	—	—	—	—	—	—	—	—	26,534	6	26,534	6
Bespartejiskā pilsoņu gr.	23,867	6	—	—	—	—	—	—	—	—	23,867	6
Kristīgā naz. part. . . .	1,589	—	2,623	1	6,691	1	5,315	1	—	—	16,218	3
Bessemn. agr. saw. . . .	161	—	7,254	2	3,463	1	3,200	—	—	—	14,078	3
Kreewu pilsoņu grupa . .	2,650	1	—	—	—	—	—	—	11,001	3	13,651	4
Ebreju bloks	5,673	2	1,145	1	3,656	1	—	—	2,290	1	12,764	5
Bespartejiskie bessemn.	—	—	3,079	—	—	—	8,101	2	—	—	11,180	2
Zeire Zion	850	—	718	—	808	—	—	—	5,878	1	8,254	1
Latgales lauschu part. .	—	—	—	—	—	—	—	—	6,539	1	6,539	1
Apweon. poļu partijas .	—	—	—	—	—	—	—	—	5,525	1	5,525	1
Latw. katoli saween. . .	—	—	2,083	—	—	—	—	—	—	—	2,083	—
Bessemn. u. str. grupa . .	—	—	—	—	—	—	1,580	—	—	—	1,580	—
Kareiwju kand. saraksts	1,497	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,497	—
Latg. besp. grupa	—	—	—	—	—	—	—	—	1,026	—	1,026	—
Rew. soz. saw.	462	—	262	—	—	—	—	—	—	—	724	—
Seeweeschu saw.	436	—	—	—	—	—	—	—	—	—	436	—
Agudas israel.	—	—	—	—	—	—	—	—	424	—	424	—
Ludses-ebreji	—	—	—	—	—	—	—	—	152	—	152	—
Jebkabm. darba part . .	—	—	87	—	—	—	—	—	—	—	87	—
Kopā .	93,562	22	97,963	26	137,079	26	210,809	37	171,521	39	710,934	150

Apgalvojums	Patiess	Nepatiess
Satversmes sapulces vēlēšanās kandidēja 25 partijas.		
Satversmes sapulcē deputātu vietas ieguva 15 partijas.		
Rīgā visvairāk balsu saņēma Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija.		
Lai iekļūtu Satversmes sapulces deputātu lokā reizēm pietika arī ar uzvaru tikai vienā vēlēšanu apgabalā.		
Satversmes sapulcē tika ievēlētas arī minoritāšu partijas.		
Satversmes sapulcē tika ievēlētas visi partiju saraksti, kas pārstāvēja Latgali.		
LSDSP bija viena no četrām partijām, kura balotējās visos piecos vēlēšanu apgabalos.		
Par sociāldemokrātiskajām partijām vairāk balsoja novados, kuras ilgstoši bija lielinieku pakļautībā.		

3.1. Satversmes sapulcē visvairāk deputātu vietu ieguva šīs četras partijas - *Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija, Latviešu zemnieku savienība, Latgales zemnieku savienība un Vācu partija*. Novieto šīs četras partijas atbilstoši politiskajā spektrā. (4 punkti)

3.2. Izvēlies divas no šīm partijām un pamato savu atbildi par šīs partijas novietojumu politiskajā spektrā! (4 punkti)

Partija: _____

Pamatojums: _____

Partija: _____

Pamatojums: _____

4. Salīdzini divu vēsturnieku pētījumus par valsts dibināšanu un atbildi uz jautājumiem! (4 punkti)

Fragments no V. Ščerbinska esejas „Pirmie soļi. Latvijas valsts un tās pārvaldes izveidošana” (publicēta dokumentu krājumā „1918-1920. Latvijas Republikas Pagaidu valdības sēžu protokolos / notikumos / atmiņās” 2013. gadā Rīgā)

Valsts pastāvēšanu lielā mērā noteica sabiedrības attieksme pret jauno Latvijas Republiku. [...] Sākumā lielā sabiedrības daļā valdīja neticība Pagaidu valdībai, bet pakāpeniski 1919. gadā izdevās iegūt plašu iedzīvotāju slāņu uzticību neatkarīgajai Latvijai un tās ideju reprezentējošai valdībai.

Kopumā, raugoties no vēsturiskās distances, jāuzsver tas, ka K. Ulmaņa vadītā Pagaidu valdība, dažādās iestādes un to darbinieki sekmīgi veica sarežģītos uzdevumus jaunās valsts izveidošanai. Politiski un militāri kritiskajos apstākļos jaunās valsts veidotāji guva teicamus sasniegumus: tika likti pamati pilnīgi jaunai valstij, vēl vairāk – pirmoreiz bija izveidota demokrātiska iekārta Latvijas teritorijas vēsturē.

Vai sabiedrība sagaidīja to, uz ko cerēja? Pirmo pusgadu valdībai vajadzēja pierādīt, ka tā nepārstāv baronus un nav lielnieciska. Tai vajadzēja pierādīt spēju militāri un saimnieciski izdzīvot, atrast politiskos kompromisus, lai apvienotu lielāko daļu iedzīvotāju zem Latvijas karoga. To izdevās izdarīt, ko uzskatāmi apliecināja gan tautas mobilizācija cīņai pret bermontiešiem, gan arī turpmākais Latvijas valstiskuma liktenis.

Fragments no grāmatas „Latvijas PSR vēsture” (izdota 1986. gadā Rīgā)

Ar Antantes imperiālistu palīdzību vācu okupācijas varas orgānu apsardzībā 1918. gada novembra vidū tika radīta t. s. Tautas padome, kas sastādīja buržuāzisku „pagaidu valdību” (ar K. Ulmani priekšgalā), kura proklamēja Latvijas „neatkarību”. Angļu un amerikāņu imperiālisti ar to gribēja tautas masām noslēpt savus īstos nolūkus – Latvijā nodibināt savu kundzību un tās teritoriju pārvērst par placdarmu, no kura varētu uzbrukt Padomju Krievijai. Latviešu buržuāzija cerēja, slēpjoties aiz „neatkarīgās” Latvijas karoga, ar Rietumu imperiālistu palīdzību aizkavēt revolūcijas attīstību un noturēties pie varas. [..]

Reakcionārā valsts un sabiedriskā iekārta, tautai naidīgā politika, ko buržuāziskā valdība īstenoja pēc ārvalstu norādījumiem, Latviju pārvērta paklausīgā imperiālistisko valstu ierocī. Latvijas varasvīri zemi padarīja ekonomiski atkarīgu no imperiālistiskajām valstīm, savā politikā galvenokārt vadījās no to interesēm. Pret darbaļaudīm buržuāzija īstenoja terora un represiju politiku.

1. Kādas ir galvenās atšķirības abu vēsturnieku vērtējumā par Latvijas dibināšanu?

2. Kādēļ radušās šīs atšķirības?
